

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Zeitschrift für Bücherfreunde. Jahrg. 1926. Heft 4—6. L. VOLKMANN: *Von der Bilderschrift zum Bilderrätsel.* Bár a képábrázolásból kialakult betű és írás már régóta a saját önállóságában fejlődik, természetes kapcsolatuk egymással állandóan sohasem szakadt meg. Jellemző példák erre a képrejtvények, melyek divatját különösen a XV. századtól kezdve szépen követhetjük. Sokáig volt kedvelt szokása a könyvnyomdászoknak és kiadóknak is, hogy nevüket azonos értelmű ábrákba rejték. — J. HOFMANN: *Die Bibliothek des Nikolaus von Ebeleben.* Az újabb felélenkült könyvkötéstörténeti kutatás EBEBELEN thüringiai német bibliofilnek 1541—48. évjelzésű és a Grolier-kötésekre emlékeztető 12 könyvét hozta felszínre, mely a neves humanista szép könyvtárának azonban csak csekély töredéke. — St. KEKULL von STRADONITZ: *Ein seltenes Buch mit einem noch selteneren Vorsatzkupfer.* Az egyébként is aránylag ritka szabadkőműves kiadványok közt a legritkábbak közül való a londoni nagypáholyának az az 1785—86-ban megjelent alapszabálykönyve, melyet SANDBY és CIPRIANI rajza után BARTOLOZZINAK szép allegorikus metszete díszít. — P. KRASNOPOLSKI: *Die geplante Verlosung der Kehler Voltaire-Ausgaben.* VOLTAIRE műveinek 1784—89-ben megjelent teljes kiadását P. A. BEAUMARCHAIS eredetileg igen érdekesen kisorsolás útján akarta megvalósítani. — H. KLENZ: *Literarische Fälschungen und Mystifikationen.* Az irodalmi hamisításokról írt nagyon érdekes tanulmányosorozatnak befejező közleményeként a természettudományi irodalom nevezetes tévedéseiről közöl adatokat. — Vita von LIERES: *Kalender und Almanache.* A frankfurti bibliofil egyesület a múlt évben naptárakból és almanachokból rendezett kiállítást. Az összekerült közel 1000 kötet a XV. századtól kezdve jellemzően mutatta be a könyvkiadásnak ezt az újabbán kissé érdemtelenül elhanyagolt ágát. A nevezetesebb unikumokról jól sikerült fénynyomatok készültek. — W. DEETJEN: *Spenden aus der Weimarer Landesbibliothek.* Emilie BERLEPSCH kapcsolatai F. H. EINSIEDELLEL és Han PAULLAL. — A. SCHNEIDER: *Die John Rylands-Bibliothek in Manchester.* 1899-ben nyílt meg 70.000 kötettel a RYLAND gazdag manchesteri gyáros hagyatékából és emlékére alapított nyilvános könyvtár és ma már több mint 300.000 nyomtatványt és 10.000 kéziratot foglal magában. A könyvtár főértékét a SPENCER-féle u. n. ALTHORP-gyűjtemény teszi, mely ősnymtatványokban igen gazdag. Aldina könyvtára is az elsők közül való. Kéziratainak legértékesebb része a volt CRAWFORD-gyűjteményből származik. — M. SPETER: *Grimmelshausens Simplicissimus-«Flugblätter».* Egy ritka XVII. századi Simplicissimus-illusztrációról. — Amerikai, angol, holland, párizsi és bécsi levelek számolnak be a külföldi bibliofil-eseményekről s az újabb idevágó könyvek ismertetése mellett jó bibliografia ismerteti a folyóiratokban megjelent szakközleményeket.

DR. NYIREŐ ISTVÁN.

Archiv für Buchgewerbe. Jahrg. 1916. Heft. 5—10. *Graphische Verfahren in Musterbeispielen*. A sokszorosító technika egyenesvonalú fejlődése évről-évre tökéletesebb eredményeket ér el és magas-, sík- és mélynyomású módszerei egymással versenyezve, váltakozva szereznek maguknak elsőbbséget. A közölt műnyomatok a legkülönbözőbb eljárások eredményeit állítják nagyon érdekesen egymás mellé. A versenyt legkevésbé a monochrom autotípiák állják, melyek egykori egyeduralma, vélcményünk szerint, egyre szűkebb térre szorul. — H. WIEYCK: *Neueste Wege der Typographie*. A könyvnyomtatás konstruktivista irányáról, mely eddig még kevés sikerrel igyekezett népszerűséget szerezni. — S. HOFMANN: *Aufgaben der Bucheinbandforschung und ein Weg zu ihrer Lösung*. A könyvkötés történetét megírni és a régi kötéstílusokat továbbfejleszteni csak akkor lehet, ha a könyvtárak régi kötésű könyveiket azonos rendszerben címtárazzák és áttekinthetővé teszik. — A. CALABI: *Die Renaissance des italienischen Buchgewerbes*. A nemzeti öntudatában megerősödött Olaszország könyvipari téren is bizonyosságát akarja adni a régi tradíciókhoz való érdemének. Ezidőszert azonban még a kísérletezésnél tart. — G. DÖRBAND: *Der Filmlichtdruck in seiner technischen und wirtschaftlichen Bedeutung*. A magas- és mélynyomású sokszorosító eljárásoknak az offsetnyomás mellett új versenytársuk akadt a filmfénynyomásban, melynek nagy jelentőségét a szakkörök máris szinte beláthatatlannak mondják. A fénynyomás régi eljárása már a nyomdaiparnak, de bár utólérhetetlen finomsággal reprodukálta különösen a rajzokat, metszeteket és fényképeket, használata mégis minimális maradt az elérhető csekély nyomási példányszám és a nagyon nehézkes kezelés miatt. A filmfénynyomás új eljárása mindezt olcsóbbá, egyszerűbbé és jobbá tette. Versenyképessége ezért előreláthatólag rohamos elterjedést biztosít számára annál is inkább, mert az újonnan feltalált fényszedőgépek még fokozni fogják alkalmazhatóságát. — F. K. BARTH: *Literarische Ratschläge für Probedrucke deutscher Schriftgieszereien*. A betűgyárak újonnan bemutatott betűtípusaikat csak alakilag érdekes módon publikálják, holott, ha valami értékes tartalmú kiadványt jelentetnének meg velük, mindenképpen szebb és maradandóbb eredményeket érhetnének el. — R. DIEHL: *Heinrich Jost*. Az új német könyvművészet egyik legtöbbet ígérő tehetségének kiválóan harmónikus betűtípusai, címlap- és kötéstervei. — G. KREITMEIER: *Katholische Buchkunst der Gegenwart*. A tisztán egyházi könyvek kiadásával foglalkozó vállalatok művészi teljesítőképessége az utóbbi évtizedekben nemcsak a régi tradíciókhoz vált méltatlanná, de kortársaik mögött is gyakran elmaradt. Csak legujabban sikerült a német katolikus kiadványoknak a kellő színvonalra emelve ismét fejlődésképeségük tanujelét adni. — W. SCHÜRMEYER: *Hans Bohn*. A komoly reményekre jogosító fiatal német illusztrátor műveinek méltatása. — F. SCHULZE: *Wandlungen des Leipziger Buchgeschmacks in den letzten hundert Jahren*. Nagyon tanulságos izlésfejlődési összegezés a német könyvművészet történetéből. A klasszicizmus és romantícizmus által élesztett konzervatívizmusnak a tradícióktól való teljes függetlenségig való és a nyomda-technika fejlődésével befolyásolt átalakulása igen érdekesen kimutatható. NY. I.

Bulletin du bibliophile et du bibliothécaire. Paris. Nouvelle série, VIe année. 1927. — A január-márciusi füzetek, mint az ennél a folyóiratnál általában

szokásos, a francia kiadványok ritkaság-kérdését, az első kiadások helyességét, sőt értékét is, a vezető közlemények sorába iktatják. Reánk nézve, kik effajta speciálisan francia kérdésektől távol esünk, ezeknek csak a tanulsága fontos, az hogy minden bibliográfiai ritkaság kellő magyarázattal iratik le s éptgy, ha valami megszűnik ritkasággá lenni, ezt is megírják, hogy a gyűjtők mindezekről kellően tájékozva legyenek. Szóval a Bulletin olvasója tanul! Ugyanily tájékoztató célt szolgálnak a füzetek végén lévő könyvárverési eredményekről összeállított kimutatások is. A Bulletin külön fejezetet szentel a francia könyvtárak kincseinek ismertetésére. Most Gustave MACON *Chantilly könyvtárát* ismerteti. A *Bibliothèque Nationale gyarapodásáról* A. FEVRET könyvtárnok számol be. Természetesen beszámolója csak a nagy adományok tiszteletre (és irigylésre) méltó sorát közli. FEVRET a továbbiakban kifejti, hogy három dolog szükséges ahhoz, hogy a Bibliothèque Nationale azt a helyet foglalhassa el, amely megilleti, t. i. «ismerje a közönségnek az a része, mely nem használja, — gazdagítsák, — legyenek meg a cselekvőképességhez szükséges eszközei». Az első feltétel megvalósulásától reméli az utóbbi kettőnek bekövetkezését. A könyvtár megismertetéséhez legalkalmasabb eszköznek a céltudatosan rendezett váltakozó kiállításokat tartja. A könyvtár vezetősége ezért a Gallerie Mazarine-ben lévő, dísztelen fekete szekrényekben lévő, állandó könyvkötési és fac-simile kiállítását — mely iránt mozdulatlansága miatt a közönség már rég nem érdeklődött többé — leszereltette és ennek helyén, nagylelkű adományokból beszerzett új tárlókban megrendezték a «Le siècle de Louis XIV» kiállítást, melynek vezető gondolata az volt, hogy a XIV. Lajos uralkodása alatti «legnevezetesebb személyeket és eseményeket legszebb, legérdekesebb, legritkább vagy legkülönlegesebb darabok, művek, okmányok» útján kell bemutatni. E kiállítással kapcsolatban 12 előadáson a legkiválóbb szakemberek ismertették a tárgyak egy-egy csoportját s végül egy hangversennyel zárták le az előadások sorát, mely egyúttal a kiállítás befejeztét is jelentette. A kiállításról gondosan készített lajstrom is megjelent.

I. K.

Revue des Études Hongroises et Finno-Ougriennes. Szerkesztik *Baranyai Zoltán* és *Eckhardt Sándor*. Paris. Honoré Champion. — Ezen 1923-ban megindult folyóiratnak az a célja, hogy a francia és francia érdeklődésű tudományos köröket hazai tudományos életünk eredményeivel, igyekezeteivel, átvett s eredeti cikkek, állandó rovatok, könyvszemle, bibliográfia útján, megismertesse.

Az I. évfolyam az utóbb jelzett rovatokon kívül a következő dolgozatokat tartalmazza: *Étienne ZICHY: L'origine du peuple hongrois.* — *D. PAIS: Les rapports franco-hongrois sous le règne des Árpád.* — *I. KASTNER: Petőfi.* — *F. HOLIK: Saint Jacques de Compostelle et Saint Ladislas de Hongrie.* — *B. BOUVIER: Une traduction inédite d'Amiel: La feuille tremble de Petőfi.* — *A. PAULER: Liszt et la Hongrie.* — *B. ZOLNAI: Les origines de quelques légendes de Mathias Corvin, roi de Hongrie.* — *A. ECKHARDT: Les livres français d'une bibliothèque privée en Hongrie au XVIIIe siècle.* — A második évfolyam cikkei: *K. ISOZ: Le manuscrit original du Rakoczy de Berlioz.* — *E. MÁLYUSZ: La formation d'un comitat dans la Hongrie historique.* — *L. RÁCZ: J. J. Rousseau et la*

Hongrie. — H. TRONCHON: *Helvetius jugé par un Voltairien de Hongrie.* — A. SAUVAGEOT: *L'origine du peuple hongrois.* — A. ECKHARDT: *Le «Contrat social» en Hongrie.* — J. MELICH: *Pozsony, Presbourg, Bratislava.* — Y. WICHMANN: *Zyriènes et Caréliens.* — A. HÓDINKA: *L'habitat, l'économie et le passé du peuple ruthène au sud des Carpathes.* I. K.

La Bibliofilia. XXVIII. évf. 718. szám. (1926. okt.-nov.) BOSELLI A.: *Corrispondenza di Antonio-Agostino Renouard con Giambattista Bodoni* címen rövid bevezetés után, melyben BODONI-nak, a jeles olasz nyomdásznak RENOUARD-ral, a kiváló francia bibliografussal folytatott levélváltása eddigi kiadványait ismerteti, áttér a parmai «Palatina»-ban talált RENOUARD-levelekre (53-ra) közbeékelve 9 kiadatlan BODONI-levelet. Ezek a kölcsönös és őszinte nagyrabecsülés tanúi. — Cesare OLSCHKI: *Henry Harisse—Ildebrando Rossi.* Az 1919-ben Rómában elhunyt antiquarius ROSSI hosszú ideig tengerész volt s csak később lett kereskedővé. Összekötéseit a tudományos világ jeleseivel s különösen földrajzi, nevezetesen tengerészeti ismereteit sokszor vették igénybe. OLSCHKI az amerikai bibliografussal, Henry HARRISSal 1884 és 1890 között régi tengerészterképek olvasása dolgában folytatott érdekes levelezését közli. — Giuseppe CASTELLANI: *Note tipografiche fanesi* címen az első Fanóban nyomtatott könyvet írja le. — 9. szám. (1926. december.) Auguste RONDEL: *Fêtes de cour et cérémonies publiques.* E sok képpel illusztrált dolgozat az ünnepi felvonulások és udvari ünnepélyek összefoglaló képét kívánja adni, ama gyűjteménye alapján, melyet a múlt év szeptemberében vittek át a Palais Royalból a Bibliothéque de l'Arsenalban rendelkezésére bocsátott termekbe. Cikkének az ad aktualitást, hogy a bécsi Nemzeti Könyvtár és az Albertina kincseiből most indítanak meg egy összefoglaló, remek kiállítású munkát, mely füzetenként 150 márkába fog kerülni. Miután az abban közlendő anyag egy része gyűjteményében is megvan, országok és ezen belül alkalmak szerinti csoportosításban bemutatja a színház egyik kiindulópontjának, az ünnepi felvonulásoknak történetét. — Carlo PASERNO: *Un prezioso Missale Bresciano* ismertetése kapcsán két ebbe kötött idegen fametszet képét és leírását adja. — 10/11. szám (1927. január—február.) Thomas ASHBY: *Un incisore antiquario del Seicento* címen Giacomo LAURO életírását adja. A nagyobbarányú s több folytatást ígérő cikkekre még visszatérünk. — Giuseppe BOFFITO: *Il primo progetto aeronautico fiorentino*, Giambattista LUDERnek képét hozza, ki 1795 július 16-ikán szállt fel először lég-hajóval Flórenchen. Ennek kapcsán Francesco HENKION firenzei építésznek 1785-ben készített, de meg nem épített, «machina aerostatica» rajzát és leírását közli a Museo degli strumenti antichi di scienza-ban lévő eredeti után. — M. CASTELBARCO ALBANI DELLA SOMAGLIA: *La biblioteca Angelica e il suo fondatore* a címe annak az érdekes tanulmánynak, mely a Rocca Angelus püspök alapította könyvtárat, illetve történetet ismerteti. — Tommaso VALENTINI: *Margherita d'Austria, Duchessa di Parma e Piacenza fabbricante di carta.* Okmányokat közöl s ezekből következtetéseket von le, noha a kérdést teljesen nem tudja eldönteni. — Lodovico FRATI: folytatja MARSILI kéziratának lajstromát. — E főbb cikkeken kívül rendkívül gazdag, mint rendszeren, a La Bibliofilia könyvtári, bibliografiai és hírvotata. I. K.

Magyar Grafika. 1926. évf. 11—12 sz., 1927: 1—4. sz. — A folyóirat multévi utolsó kettős száma a festékgyártás és színes nyomtatásnak van szánva. A festékkészítés és színes nyomás történetéről; a nyomdafesték anyagáról, gyártásáról; a fény és szín harmóniájáról, alkalmazásának törvényeiről és idevágó gyakorlati kérdésekről olvashatunk közleményeket. A folyó évi januártól kezdődően újra új formában jelenik meg és pedig most már ismét havonként. A gyakorlatibb jellegű szócikkek mellett meg kell említenünk KRIZSÓ Kálmán-nak KÁJONI JÁNOSRÓL, a csíksomlyói barát-könyvnyomtatóról, WANKÓ Vilmosnak a szép könyv tipográfiájáról, valamint a Bodoni- és Garamontról írt cikkeit. Minden füzetet, de leginkább a karácsonyi kettős számot, igen szép mellékletek díszítik.

Dr. NYIREŐ ISTVÁN.